

FƏNN SİLLABUSU

İxtisas: 050310 Muzey, arxiv işi, abidələrin qorunması

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: S/f (Muzey əşyalarının atribusiyası və ekspertizası)

İşçi proqram LDU-nun Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 14.09.2023-cü il qərarı ilə təsdiq edilmişdir (protokol №1)

Kodu: İPFS-B06

Tədris illi: III (2025-2026) V semestr

Tədris yükü: Cəmi: 120 saat. Auditoriya saati- 45 saat. (30 saat müəhazirə, 15 saat seminar)

Təhsilalma forması: əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 4 kredit

İlmüəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi: dos.Cəfərov Mayis Vəliməmməd oğlu

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Ə.Məmmədov küçəsi, 22, 2 saylı tədris korpusu

Məsləhət günləri və saati: III-IV günlər saat 12⁰⁰-13⁰⁰

E-mail ünvanı: mayis1968@mail.ru

İltövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat

1. Muzeyşünaslıq. (Dərslik). Bakı, Mars-print, 2002.

2. Muzey işinə aid sənədlər toplusu. Bakı, İşiq, 1961.

3. Əlfira Qurbanova. Apdin Əlizadə. Muzeylərdə elmi-tədqiqat işinin təşkili və metodikası fənni üzrə tədrisin Baloniya. təhsil sistemində uyğunlaşdırılması və tətbiqi. Dərslik. Bakı, Təknur. 2011. s.260

Əlavə ədəbiyyat

4. Azərbaycanda tarix-diyarşünaslıq muzeylərinin təşəkkülü və inkişaf tarixi. Bakı, Ziya-Nurlan, 2008.

5. Bəhruz Kəngərli adına Naxçıvan Dövlət tarix-diyarşünaslıq muzeyi. Bakı, Azərneşr, 1967.

6. Quliyev H.A. Tarixi-etnoqrafik materialların diyarşünaslıq muzeylərinin ekspozisiyasında göstərilməsi haqqında. Azərbaycan Tarix Muzeyinin əsərləri, 1960, № 3.

7. Əmirxanov S.A. Muzey və məktəbli dünya görüşü. Bakı, Biznes Universiteti, 2001.

8. Əmirxanov S.A. muzey fəaliyyətində qarşılıqlı əlaqələr. Tədris-metodik vəsait. Bakı, 2002.

9. Paşayev N.A. Məktəbdə tarix-diyarşünaslıq işləri. Bakı, Azərneşr, 1967.

IV Prerekvizitlər: "Muzey əşyalarının atributikasının və ekspertizası" fənninin tədrisindən öncə, "Muzeyşünaslıq" fənninin öyrənmək vacibdir.

V Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI Fənnin təsviri və məqsədi: "Muzey əşyalarının atributikasının və ekspertizası" fənni muzey əşyalarının atribusiyası və ekspertizası fənninin metodlarını, ekspertizanın yaradılması və inkişafı tarixini, atribusiyaya üçün vacib olan mühüm amillərin və terminlərin, muzey əşyalarının atribusiyasında tarixin təyin edilməsi üsullarını, numizmatik, daşıqlama, epigrafiya materiallarının atribusiyası və ekspertizasını, elmi pasportlaşmanın həyata keçirilməsi metodlarını öyrənən elmidir. Muzey əşyalarının atribusiyası və ekspertizası fənninin əsas məqsədi tələbələrə muzey əşyalarının atribusiyası və ekspertizası problemləri üzrə sərbəst material toplamaq, müasir elmi terminologiyalara yiyələnmək vərdişlərini tələbələrə öyrətməkdir.

VII Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənni üzrə akademik borcu qalır.

Qiymətləndirmə: Tələbələr biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfli.
- 9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam əca bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda onun haqqında əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməli.

X Təqvim mövzu planı: 30 saat müəhazirə, 15 saat seminar

№	Keçirilən müəhazirə və seminar mövzuları	Müh.	Sem.
1.	Mövzu: Muzey əşyalarının atribusiyasının və ekspertizası fənninin predmeti və vəzifələri Plan: 1.Muzey əşyalarının təyinatının dəqiqləşdirilməsi. 2.Muzey əşyalarının elmi əsaslarla adının və hazırlanma texnologiyasının öyrədilmə metodları. 3.Muzey əşyalarının materiallarının dəqiqləşdirilməsi və uyğun olaraq təsnifatlaşdırılması. Mənbə: [1, 225-240 səh.]	2	2
2.	Mövzu: Muzey əşyalarının atribusiyası və ekspertizasının metodlarının yaradılması və inkişafı tarixi Plan: 1.Əsas metodlar-təsnifatlaşdırma, sistemləşdirmə və təyinat 2.Materiala əsasən tətbiq edilən metodlar. 3.İncəsənət üçün təsnifatı uyğun, arxeoloji materialların atribusiyası və ekspertizası. 1. Mənbə: [1, 241-248 səh.]	2	2
3.	Mövzu: Muzey əşyalarının ekspertizasının tipləri. vizual, texniki-texnoloji, komplekslər Plan: 1.Ekspertizanın növləri-tarixi-mədəni, sənətşünaslıq, geoloji, mineraloji, paleontoloji, bioloji, zərgərlik 2. Vizual, texniki-texnoloji, komplekslər	4	2
4.	Mövzu: Atribusiya üçün vacib olan ən mühüm amillərin təyin edilməsi.	2	2

	Plan: 1. Əşyaların ölçüləri, çəki nisbətləri, əyarları, forması və digər məsələlərin uyğun olaraq təyin edilmə metodları 2. Muzey əşyalarının hazırlanma texnikası və texnologiyasının təyin edilməsi üçün vacib metodlar. 3. Əşyalarda ola bilən dekor, bəzək və digər əlavələrin simvolikasının izahının elmi əsaslarının təyin edilməsi Mənbə: [1, səh.256-266; 2, səh.52-90]		
5.	Mövzu: Muzey Əşyalarının atribusiyasında tarixin təyin edilməsi üsulları Plan: 1. Əşyaların hazırlandığı və istifadə edildiyin tarixin təyin edilmə metodu 2. Ayrıca saxsı, keramik, metal, şüşə, daş və digər materiallardan hazırlanan əşyaların dəqiq təyin edilmə üsulları. 3. Parça, xalça, toxuculuq əşyalarının, əmək alətlərinin identifikasiyası və atribusiyasında yaranan problemlər və onların həlli. Mənbə: [1,2,5,7. səh.267-278]	2	
6.	Mövzu: Daşıqlama, epixrafiya nümunələrinin, digər yazılı materialların atribusiyası və ekspertizası Plan: 1. Bədii daşıqlama məktəblərinin materiala görə təyinatı. 2. Şərq dillərinin paleoqrafik xüsusiyyətlərinə görə epixrafiya nümunələrinin tarixinin atribusiyası. 3. "Ölmüş dillərin" atribusiya və ekspertiza məsələsi. Daşıqlamada antropomorfizm və onların təyinatı problemləri. Mənbə: [1, səh.304-340]	2	2
7.	Mövzu: Muzey əşyalarının ümumi vəziyyətinin təyin edilməsində qiymətləndirmə. Plan: 1. Yaxşı, Əla, pozulmuş, bərpaya ehtiyacı olan, konservasiyaya hazır olan, kəfi, yararsız kimi terminlərin muzey əşyalarına uyğun istifadə edilmə metodları. 2. Vəziyyətin təyin edilməsində düzgün ekspertiza məsələsi Mənbə: [1,2,5,7. səh.279-296]	2	
8.	Mövzu: Numizmatik materialların atribusiyası və ekspertizası Plan: 1. Dil, metal, texnologiya, forma, çəki və ölçü və digər əlamətlərə görə sikkələrin atribusiyası. 2. Sikkələrin oxşatma, saxta və həqiqi olması barədə ekspertiza üsulları 3. Muzey işində saxta, oxşatma pullardan istifadə məsələsi. Mənbə: [1,2,5,7. səh.279-296]	4	2
9.	Mövzu: Elmi pasportlaşmanın həyata keçirilməsi metodları Plan: 1. Kompüter formatlarında əsas bəndlərin tərtibatı məsələsi. 2. Fotofiksasiya növlərinin tətbiqi. 3. Muzey işinin elmi tədqiqat işlərində pasportların yeri və rolu. Mənbə: [1,2,5,7. səh.279-296]	2	
10.	Mövzu: Muzey atribusiyası və ekspertizası işi və muzey menecerliyi, marketingi Plan: 1. Muzey fondlarında toplanılan çoxsaylı artefaktların lazımsız növlərinin təyin edilməsi və onların turizm dəyərli hədiyyə kimi satışının, sərgisinin təşkili. 2. Müasir sənətkarlıq növlərinin dəyərli nümunələrinin muzey menecerliyi tərəfindən əldə edilməsi və gələcək nəsillərə etnoqrafik materiallar kimi qorunub saxlanması. Mənbə: [1,2,5,7. səh.279-296]	4	2
11.	Mövzu: Muzey əşyaları statusu daşıyan əşyaların atributasiyası və ekspertizası. Plan:	4	1

1. Arxiv sənədlərindən, etnoqrafik sorgulardan, fəmotekalardan, teatr sənətinin materiallarından istifadə edərək bəzi əşyaların atribusiya məsələsinin dəqiq həlli.
 2. Muzey işinin atribusiya və ekspertizasının qanunvericiliyə uyğun olaraq pasportlaşmanın həyata keçirilməsi
- Mənbə: [1,2,5,7. səh.279-296]

XI Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Muzey əşyalarının atributikasının və ekspertizası fənninin tədrisində muzey əşyalarının atribusiyasında tarixin təyin edilməsi üsullarını, numizmatik materialların atribusiyası və ekspertizasını, daşıqlama, epiqrafiya nümunələrinin, digər yazılı materialların atribusiyası və ekspertizasını, muzey əşyalarının ümumi vəziyyətinin təyin edilməsi qiymətləndirilməsi öyrənilməlidir. Muzey işinin atribusiya və ekspertizası fənninin tədrisi prosesində qanunvericiliyə uyğun olaraq pasportlaşmanın həyata keçirilməsi, son 50-100 ilə aid olan və dövlətlər tərəfindən muzey əşyası statusu daşıyan əşyaların atributasiyası və ekspertizası, muzey və mədəni sərvətlərin mahiyyəti analiz edilməli və onların elektron formada təqdimatı həyata keçirilməlidir.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- Muzey əşyalarının atributikasının və ekspertizası fənninin predmeti və vəzifələrini ekspertizanın metodlarının yaradılması və inkişafı tarixini araşdırmalı;
- Atribusiya üçün vacib olan ən mühüm amillərin təyin edilməsini; - muzey əşyalarının atribusiyasında tarixin təyin edilməsi üsullarını mənimsəməli;
- Numizmatik materialların atribusiyası və ekspertizasını; - daşıqlama, epiqrafiya nümunələrinin, digər yazılı materialların atribusiyası və ekspertizasını öyrənməli;
- Muzey əşyalarının ümumi vəziyyətinin təyin edilməsində qiymətləndirməni; muzey əşyalarının qiymətləndirməsi məsələsində atribusiyanın əhəmiyyətini bilməli;
- Muzey işinin atribusiya və ekspertizası sonunda qanunvericiliyə uyğun olaraq pasportlaşmanın həyata keçirilməsini, son 50-100 ilə aid olan və dövlətlər tərəfindən muzey əşyası statusu daşıyan əşyaların atributasiyası və ekspertizasını dərk etməli;
- Muzey və mədəni sərvətlərin mahiyyətini bilməli və onların elektron formada təqdimatını bacarmalıdır.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollektiv sualları:

I Kollektiv sualları:

1. Muzey əşyalarının təyinatının dəqiqləşdirilməsi.
2. Muzey əşyalarının elmi əsaslarla adının və hazırlanma texnologiyasının öyrədilmə metodları.
3. Muzey əşyalarının materiallarının dəqiqləşdirilməsi və uyğun olaraq təsnifatlaşdırılması.
4. Muzey əşyalarının atribusiyası və ekspertizasının metodları və inkişaf tarixi
5. Əsas metodlar-təsnifatlaşdırma, sistemləşdirmə və təyinetmə
6. Materiala əsasən tətbiq edilən metodlar.
7. İncəsənət üçün təsnifata uyğun, arxeoloji materialların atribusiyası və ekspertizası.
8. Muzey əşyalarının ekspertizasının tipləri. vizual, texniki-texnoloji, komplekslər
9. Ekspertizanın növləri-tarixi-mədəni, sənətsüənəqliq ekspozisiyaları
10. Ekspertizanın növləri- geoloji, mineraloji, paleontoloji, bioloji, zərgərlik ekspozisiyaları

II Kollektiv sualları:

1. Vizual, texniki-texnoloji, komplekslər
2. Atribusiya üçün vacib olan ən mühüm amillərin təyin edilməsi.
3. Əşyaların ölçüləri, çəki nisbətləri, əyarları, forması və digər məsələlərin uyğun olaraq təyin edilmə metodları
4. Muzey əşyalarının hazırlanma texnikası və texnologiyasının təyin edilməsi üçün vacib metodlar.
5. Əşyalarda ola bilən dekor, bəzək və digər əlavələrin simvolikasının izahının elmi əsaslarının təyin edilməsi
6. Muzey əşyalarının atribusiyasında tarixin təyin edilməsi üsulları
7. Əşyaların hazırlandığı və istifadə edildiyi tarixin təyin edilmə metodu
8. Ayrıca saxsı, keramik, metal, şüşə, daş və digər materiallardan hazırlanan əşyaların dəqiq təyin edilmə üsulları.
9. Parça, xalça, toxuculuq əşyalarının, emək alətlərinin identifikasiyası və atribusiyasında yaranan problemlər və onların həlli.

10. Bədii daşıyınma məktəblərinin materiala görə təyinatı.

XV. İmtahan sualları:

1. Atribusiya və ekspertiza terminləri və muzey əşyaları
2. Atribusiya və ekspertizanın bir çox sahələrdə istifadəsi və nəticələri
3. Saxsıdan olan artefaktların təyinatında əsas məsələlər
4. Xalça və xalça məhsullarının atribusiya və ekspertizasında əsas metodlar
5. Şüşə, daş və digər materiallardan olan muzey əşyalarının atribusiya məsələsi
6. Muzey əşyalarının saxlanma faktorları
7. Qiymətli və yarımqiymətli minerallardan hazırlanan əşyaların atribusiya məsələsi
8. Bədii daşıyınma məktəblərinin məmulatlarının təyin olunması məsələsi (Azərbaycan üzrə)
9. Epiqrafik materialların paleoqrafiyaya görə atribusiya
10. Epiqrafik materialların hazırlanma və yazı texnologiyasına görə təyinatı
11. Əmək alətlərinin atribusiya texnologiya probleminin həlli
12. Yazıların dəqiq təyin edilməsinin əsas metodu
13. Antropomorfiya məmulatının atribusiya əsası
14. Numizmatik materialların atribusiyanın xüsusiyyətləri
15. Sikkələrin təyin edilməsinə üçtərəfli baxış: təqlidi, saxta və əsil sikkələr
16. Geyim nümunələrinin adlarının dəqiqləşdirilməsində məkan, zaman, cins, texnologiya məsələləri
17. Məişət əşyalarının düzgün atribusiya və təyinatı
18. Ölkə sərhədlərindən çıxış və girişlərdə muzey əşyalarının düzgün atribusiya və ekspertiza üzrə mütəxəssislərin rolu
19. Muzey əşyalarının dəqiq adlarının və funksiyasının dəqiqləşdirilməsi metodları
20. Muzey əşyalarının hazırlanma texnikası və texnologiyasının düzgün atribusiya
21. Muzey əşyalarındakı bəzək, ornamentika və onların düzgün təyin edilməsi
22. Dünya pul ekvivalentlərinə uyğun muzey əşyalarının qiymətləndirilməsi
23. Atribusiya uyğun ölkədən çıxarıla bilən və bilməyən əşyaların dəqiqləşdirilməsi
24. Muzey əşyalarının pasportlaşdırılmasında dəqiq atribusiya və ekspertizanın nəticələri
25. Atribusiya əsas innovasiyaların tətbiqi
26. Ekspertizada əsas innovasiyaların tətbiqi
27. Pasportların tərtibatı və ümumi muzey əşyalarının bankının yaradılması
28. Muzey əşyalarının atribusiya və ekspertiza fənninin predmeti və vəzifələri
29. Muzey əşyalarının atribusiya və ekspertizasının metodlarının yaradılması və inkişafı tarixi
30. Muzey əşyalarının ekspertizasının tipləri
31. Atribusiya üçün vacib olan ən mühüm amillərin təyin edilməsi
32. Muzey əşyalarının atribusiya tarixi təyin edilməsi üsulları
33. Numizmatik materialların atribusiya və ekspertizası
34. Daşıyınma, epiqrafiya nümunələrinin, digər yazılı materialların atribusiya və ekspertiza
35. Muzey əşyalarının ümumi vəziyyətinin təyin edilməsində qiymətləndirmə
36. Muzey əşyalarının qiymətləndirməsi məsələsində atribusiyanın əhəmiyyəti
37. Muzey işinin atribusiya və ekspertiza sonunda qanunvericiliyə uyğun olaraq pasportlaşmanın həyata keçirilməsi
38. Elmi pasportlaşmanın həyata keçirilməsi metodları
39. Muzey atribusiya və ekspertiza işi və muzey menecerliyi, marketinqi
40. Son illərə aid olan və dövlətlər tərəfindən muzey əşyası statusu daşıyan əşyalarının atribusiya və ekspertiza

S/f (Muzey əşyalarının atribusiya və ekspertiza) fənninin sillabusu 050310 Muzey, arxiv işi, abidələrin qorunması ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 sentyabr 2025-ci il, protokol № 1).

Kafedra müdiri : dos. K.F. Mahmudov

Fənn müəllimi : dos. M.V. Cəfərov